

— da je skoraj neogibno uvesti v gimnazijski pouk vsaj delen pregled logike, tradicionalne in moderne;

— da bo prej ali slej nujno določiti, kaj naj bo sociologija kot srednješolski predmet — ali znanstven predmet kot vsi drugi ali pa zmes najrazličnejših, znanstvenih in neznanstvenih sestavin;

— da bo s tem v zvezi potrebno dati v sociologiji prednost ne splošnim historičnim shemam, ampak konkretni sociološki analizi aktualnih življenjskih področij, npr. industrijske družbe, množične kulture in nacionalnega vprašanja;

— da bi tudi v psihologiji kazalo razbremeniti pouk preveč podrobnih sestavin fiziološke psihologije, zato pa postaviti v ospredje psihologijo osebnosti, socialno psihologijo, pa tudi psihologijo spoznavanja in s tem spoznavne probleme znanosti;

— da bo kot nujno izhodišče v takšno reformo posameznih predmetov potrebno pregledati snov humanističnega pouka v gimnaziji kot celoto, ji določiti bistvene sestavine, opredeliti njeno temeljno filozofsko in znanstveno povezanost ter s tega stališča elemente snovi natančneje diferencirati, pomembne poudariti in manj važne izločiti;

— da bo treba vse to storiti tudi pri obči zgodovini, ki naj se razbremení prepodrobnega pripovedovanja dogodkov, zato pa zajame bistvene elemente v razvoju civilizacije, družbe in kulture — dijak bi moral že tu dobiti osnovne pojme o historičnem poteku kulture, literature, umetnosti, znanosti in filozofije, da bi se ta področja lahko v okviru posameznih predmetov obravnavala manj historično, zato pa bolj teoretsko.

Lahko bi naštevati še in še, saj konkretnih vprašanj v reformi srednjega šolstva je več kot dovolj; vsa pa so takšna, da zmeraj določene kažejo na bolečo točko celotne problematike — da humanistični del tega pouka ne po vse-

bini ne po obliki ni na ravni matematično-naravoslovnega in da torej ne more biti prave gimnazijske reforme, dokler se razmerje med obojim ne uravnovesi, kot terja razvoj modernih znanosti.

J. K.

REKLAMA, DENAR IN VZGOJA

Zadnje čase večkrat slišimo po radiu neko prav zabavno reklamo, ki se glasi približno takole:

Neka mati pripoveduje svoji prijateljici, kako da zadnje čase doma živijo brez skrbi. Njen sin je namreč v kratkem razbil že devet okenskih stekel, vendar jih to nič več ne muči, ker bo vso škodo povrnila zavarovalnica, saj je družina tudi proti takšnim škodam zavarovana.

Kako je to na videz res vse ugodno in prav. Ob takšnem zavarovanju bodo vsi prizadeti zadovoljni: zavarovalnica, ker na ta način dobiva nove odjemalce, starši, ki se jim ne bo treba več jeziti in ki zaradi sinove živahnosti ne bodo materialno prikrajšani, sosede, ki bodo takoj in brez preprirov s sosedi dobili škodo povrnjeno, najbolj pa seveda sin, ki bo odslej lahko brez pridržkov razbijal okenska stekla.

In zaradi te vsesplošne zadovoljnosti nimam prav nobenega namena, da bi komu, v našem primeru zavarovalnici, branil takšne in podobne reklame, rad bi le izrazil nekatere misli ob njih. Tudi že vnaprej prosim prizadeto zavarovalnico, da mi velikodušno oprostí tole pisanje, zakaj z njim zares nimam namena blatiti njihovega podjetja, ki ima kot vsa naša podjetja z reklamami najboljše namene; s tem primerom želim samo pokazati na neko značilno miselnost, ki je na videz dobronamerna, humana in družbeno koristna, v bistvu pa prav tako slaba, nehumana in družbeno škodljiva.

Že dalj časa postaja v naši družbi denar tista kategorija, ki na eni strani

povzroča velike skrbi, sitnosti, težave in slabe odnose med ljudmi, na drugi strani pa spet poravnava vse težave, odpira vrata do najbolj donosnih kupčij, izravnava nasprotja med ljudmi, omogoča dobivanje parcel, celo šolskih spričeval, zakriva prekrške najrazličnejših vrst, skratka, odpravlja tako uspešno, kot je le možno, prav vse tegobe in omogoča vse dobrote tega sveta. Postaja torej absolutni vladar vsega našega nehanja in vse kaže, da samo zanj še živimo, da je to edina vrednota, za katero se spleča še kaj žrtvovati.

Res, nihče, ki živi naše normalno življenje, se te dobrine in vseh drugih, ki jih denar prinaša, ne brani, vendar pa je kult te absolutistične osebnosti vendarle že prevelik in v njegovi senci ostaja vse drugo, za kar si je človeštvo v dolgih stoletjih, odkar se je začelo zavedati sebe, prizadevalo in za kar je tudi marsikaj žrtvovalo. Te druge vrednote so nam tako dostikrat samo še balast, ovira na poti do denarja in materialne blaginje, ovira, ki jo sodobni potrošniški človek jezno brcne v stran in se še ozre zanj, če je zares odletela v jarek in ga tako ne bo nikdar več nadlegovala.

In od teh vrednot naj v zvezi z omenjeno reklamo in z vsemogočnim denarjem omenim samo eno, za katero se zdi, da jo že kar predolgo zanemarjamo, tako rekoč brcamo v stran, in se skorajda bojimo, da nam ne bi pokvarila našega uspešnega bogatenja, upravičenega ali neupravičenega. To je morala in moralna vzgoja. Danes žal postaja že skoraj smešno, če mlade ljudi vzgajamo v smislu neke tradicionalne poštenosti, zvestobe samemu sebi, v altruizmu, v odpovedovanju, skromnosti in v požrtvovalnem delu za druge in za družbo. Zdi se namreč, da bodo imeli v življenju preveč težav in da ne bodo daleč prišli, če bodo takšni in če ne bodo v prvi vrsti gledali le

nase in na svoj denar. Kako bridka je ta resnica, ki resda ni absolutna in vsepovsod navzoča, toda ena od naših resnic je prav gotovo! In kako so mnogi naši pedagogi širom po deželi, ki v naših mladih ljudeh vendarle še skušajo vzgajati vse te tradicionalne in malo koristne ter malo denarja prinašajoče vrednote, v očeh mnogih ljudi skorajda smešne in konservativne figure, so kot ljudje, ki se v življenju niso znašli in zdaj za mal denar počenjajo nekaj, kar ne bo nikomur nikdar nič koristilo, najmanj pa njim samim. Kako bridka je spet ta naša družbena resnica!

Danes spričo premnogih težav, ki jih seveda prinaša denar, dostikrat malomarno zamahujemo z roko, češ vse se bo že samo po sebi uredilo, samo če bo denarja dovolj, pozabljamo pa na strahotne posledice, ki jih na tem področju utegne povzročiti in jih tudi bo povzročila ta naša malomarnost in vzgojna neprizadetost. Ljudska morala je namreč kapital, ki za dolgo časa naprej začrtuje usodo neke družbe, in ta kapital, ki smo ga prinesli iz velikih dni zadnje vojne, nam kot voda uhaja izmed prstov.

Naš živahni fantek, ki nam danes brez pridržkov razbija okenska stekla in ki se predobro zaveda, da bo vse to meni nič tebi nič plačano z denarjem, bo razbijal tudi jutri in morda ne samo razbijal. Brez kakršnihkoli predsodkov si bo hotel pridobiti denar, čimveč denarja, zakaj potem mu ne bo treba več biti pošten, obziren do drugih, socialen in moralen. In ali ne delamo temu fantiču medvedje usluge, ko mu bomo kar takole pustili, da bo metal kamenje v sosedova okna, zakaj nekoč se bomo morda vendarle povrnili k vsemu tistemu, kar našemu življenju daje neki smisel, in takrat bo ta fantič ostal praznih rok.

Jože Šifrer